

למי תודה בעליית הנוער

את אות "יקיר עליית הנוער" צריכים היו לקבל אלה שעשו או עושים במלאכה בקיבוצים עצמם

קראתי את הכתבה הגדולה שיוחדה למפעל קליטת נערי עליית הנוער בקיבוצים, שפורסם לרגל האירוע החגיגי במוזיאון תל-אביב ("שמונים שנה ל'עליית הנוער'", ידיעות הקיבוץ 4.4). העובדה שלא ראיתי שום פרסום על האירוע עד לכתבה הנ"ל קצת הכעיסה אותי. איך לא ידעתי כלל שמתוכנן אירוע שכזה? הריני חברה בקיבוץ שחינך חברות נוער כמעט מאז שנוסד (1948) ועד אמצע שנות התשעים של המאה הקודמת, ויש בינינו חברים כמעט מכל אחת מהחברות שהתחנכו כאן. והרי חינכנו, אנוכי יחד עם מטפלת מסורה, ועמנו מדריכים מסורים, שלוש קבוצות של חברות נוער, החל מ'1977 ועד 1994.

אני קוראת בכתבה שמי שיתכבדו בקבלת אות "יקיר עליית הנוער" הם מזכירי התנועות הקיבוציות "ולא רק באופן אישי, אלא כנציגי התנועה הקיבוצית והתנועות המיישבות בכלל". למה דווקא הם? איזו זכות בעניין זה עומדת להם לייצג את אלה שעשו במלאכה, או את העושים במלאכה? חבל שהמזכירים הנכבדים לא חיפשו חברי קיבוצים שקשורים למפעל הנהדר הזה, "עליית הנוער", שיקבלו את האות "יקיר עליית הנוער" בשם התנועות המיישבות. היינו צוות של שתי נשים שחינכנו יחד שלוש קבוצות נוער עם הפסקות מתוך כננות, ועם מדריכים מסורים שליוו אותנו בכל אחת מהחברות. אחד המדריכים היה בוגר החברה הראשונה שחינכנו, והמטפלת המסורה הייתה אף היא בוגרת חברת נוער. בשבילי כולנו הייתה זו עבודה מרתקת, מעניינת, מרגשת ומספקת, שהעניקה לנו משמעות רבה. בנוסף לכך, אם מדברים על תדמית התנועה הקיבוצית בחברה הישראלית, כדאי היה לחפש בוגרים רבים, שעם תום שנות החינוך שלהם בחרו לא להישאר בקיבוץ. מעניינת התפתחותם ותרומתם לחברה הישראלית, למשפחתם המורחבת והגדולה עינית. לדעתי, יכולה הפגישה אתם לעזור לקיבוצים להתבונן בעצמם מבחוץ. נשמע מפייהם גם את השבחים וגם את התסכולים שלהם, ונלמד מהם.

ליאורה כהן, שמרת

אמנות מחאתית: שחר זאבי, תלמידת י"ב מקיבוץ ניצנים, שלמדה במגמת האמנות בתיכון "שקמה" בקריית החינוך יד-מרדכי, השייך למנהל לחינוך התיישבותי, יצרה מיצב מחאתי נגד תרבות הצריכה, המיוצגת באמצעות הקניונים ומתחמי הקניות המצויים בכל פינה. זאבי הפכה את שמה של רשת הקניונים "ביג" ל"פיג" (חזיר), ועיצבה את סמל הכדור המוכר של החברה כעץ שתול בתוך עציץ גדול, שעופיו הם למעשה קולבים המחזיקים אריזות של מותגים מובילים. עוד 17 תלמידי י"ב, בתוכם בני קיבוצים ומושבים מחוץ אשקלון, הציגו עבודות שונות הנוגעות לזיכרונות משפחתיים, למוגבלים בקהילה, למעברי חיים ועוד. העבודות הנבחרות מיועדות לתצוגה במסגרת תערוכה של אוסף היצירות הטובות במרחב הדרום, שעתידי להיערך בראשית השנה במכללת "ספיר". רמי לוי (רוחמה), רכז מגמת האמנות בבית הספר, מספר על תערוכת המיצבים: "מדובר בתהליך ארוך המפתח את היצירות והחשיבה ונותן ביטוי אמנותי בצורה מיטבית". עפרה הלפרין (יד-מרדכי), מנהלת בית הספר, מציינת: "בעבודותיהם אלה מצטרפים בוגרי י"ב למסורת מפוארת זה שנים רבות של תלמידי מגמת האמנות בבית הספר".

קרני עסינד

ייקוב הדין את הצדק

צדק - ככל שהוא נעלה, הוא מונח סובייקטיבי • הדין - הוא המכנה המשותף למכלול הצדקים האפשריים

נראה לי כי נתבלבלו מושגי הצדק והדין ברשימה של אבישי גרוסמן ("איפה הדין ואיפה הצדק", ידיעות הקיבוץ 4.4) ולכן אני מניח כי כל בניין העל שכתב נשען על הנחות מושגיות שגויות שהביאו אותו למסקנות שגויות.

מתוך דבריו אני למד גם כי לתוך רשימה זו שוורו חלקים מהשקפת עולמו של הכותב, כולל הצדק לפי תפישתו, וזו זכותו. אך כאשר מנתחים נושא כה עמוס רגשות ויצרים, מן הראוי שייבחן כשהמעשים הרגשיים יתפסו בו מקום שולי. ראשית, צדק הוא עניין סובייקטיבי, אשר מה שהכותב חושב שהוא צדק (ואגב, הכותב לא הבהיר מהו צדק בעיניו, משל הוא עניין אובייקטיבי שאין חולקים עליו) - עשויים רבים לחלוק עליו.

מתוך ההיסטוריה, מהפילוסופים היוונים דרך חז"ל, ובהמשך ההיסטוריה המודרנית, כולל הקמת תנועת העבודה והקיבוץ בתוכה - המונח צדק והשינויים בתפישת הצדק, במיוחד עם התפתחות אמצעי התקשורת, האינטרנט והרשתות החברתיות, היו נושא לוויכוחים ולדיונים רבים, כולם מתוך העובדה כי צדק - ככל שהוא נעלה, הוא סובייקטיבי הקשור למקום, כפי שאמר גיבורו של "בית התה של ירח אוגוסט": "פורנוגרפיה היא עניין של גיאוגרפיה"; וכמוכן גם לזמן (משטר סטלין כצדק, לינה שיתופית כצדק, קיבוץ שיתופי כצדק). יהודה עמיחי, בשירו "במקום בו אנו צודקים לא יפרחו פרחים", ומשורר ספר קהלת, "אל תהיה צודק הרבה" - אף מזהירים מנזקו של שימוש מופרז באותו ערך חשוב בעיני כל פרט אך סובייקטיבי במהותו. הדין גם הוא אינו חף מפגמים ומוצא עצמו לא פעם על שולחן הניתוחים הציבורי, אך יש לזכור כי הדין הוא התוצר של החוקים והתקנונים שאנו, כחברה, מתקינים. יתרה מזו: החוקים והתקנות שאנו מתקינים ושעליהם נסמך הדין, הם למעשה המכנה המשותף למכלול הצדקים האפשריים בין גופים ומפלגות המייצגות את כלל אזרחי המדינה, ולמונח צדק.

לדוגמה, בימים אלה החליטה שרת הבריאות לא לאשר את פיתוח מכרה הפוספטים שדה-בריר. תושבי ערד והפזורה הברווית טוענים שנעשה צדק, ואילו עובדי "רותם אמפרט" רואים בהחלטה זו חוסר צדק משווע. ומי, בסופו של דבר, יקבע? הדין העיסוק בדין אינו רק עניינו של עורך הדין, כפי שהצדק אינו זקוק לתמיכתם של מומחים מעולם הרוח, כפי שגורס הכותב. הוא עניינו של כל פרט בחברה, ואין בכי מות עורכי הדין המשלימים תלמודם מדי שנה משהו המלמד על עודף משפטיזציה או על קומבינות, כמאמר של הכותב.

אין לנו ספק, ובמיוחד היום, כי ללא הדין המבוסס על החוקים שהותקנו בחברה המודרנית שלנו - לא יכולנו לראות את אלופי הקומבינות והשוחרר מוקעים לעמוד הקלון כפי שאנו רואים היום באמצעות דין הצדק הנסמך על ההסכמה הרחבה הציבורית של מה הוא צדק. ולכן לא נפריז אם נאמר במקרה זה כי ייקוב הדין את הצדק.

אבישי שרש, יגור
ashresh42@gmail.com

הנוער ממשיך לעלות

אני בטוח שהתנועה הקיבוצית תרים את הכפפה ותמשיך בתנופה מחודשת את הקליטה של חברות נוער בקיבוצים

גאוות התנועה הקיבוצית על קליטת חברות נוער בתנועה ובקיבוץ - היא גם גאוותי, כמי שעוסק זה שנים בקליטת חברות נוער בקיבוצים. בכתבה חשובה ומשמעותית, שהתפרסמה תחת הכותרת "שמונים שנה ל'עליית הנוער'", ועם האמירה על המשך הקליטה בקיבוצים (ידיעות הקיבוץ, 4.4), נכתב: "כיום חיים ומתחנכים כמה עשרות בני נוער בחמישה קיבוצים בלבד - כפר-דופין, עין-גדי, אשבל, סעד ושובל. בסך הכול יש כיום כ-400 חניכים בקיבוצים ובמושבים".

קופחו ברשימה המצוינת למעלה שני מקומות קליטה: "מבואות עירון", שנמצא בקיבוץ עין-שמר, אשר מהמחזור הראשון של נעל"ה ועד היום קלט 24 קבוצות נעל"ה מחבר המדינות ומדרום אמריקה, ברציפות וללא הפסקה. מקום קליטה נוסף שלא הוזכר הוא פנימיית קיבוץ אילות, הקולטת קבוצות נעל"ה זה שנים רבות - למעט כמה הפסקות - במאמץ גדול ובמסירות רבה של כל הקיבוץ, ובעזרת המועצה האזורית חבל אילות.

אני בטוח שהתנועה הקיבוצית תרים את הכפפה ותמשיך בתנופה מחודשת את הקליטה של חברות נוער בקיבוצים, ושמה מאוד על המגמה החדשה המסתמנת הן בקיבוצים ובמוסדות החינוך שלהם והן במנהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער". ההיסטוריה של הקליטה במסגרות של "עליית הנוער", ובהמשך ב"מנהל לחינוך התיישבותי ועליית הנוער" הנה פרק חשוב ומשמעותי לא רק לתנועה הקיבוצית אלא למדינת ישראל כולה, ואני מצטרף בכל לבי לברכות למקבלי "אות יקיר עליית הנוער".

אורי בראל, ברקאי
מנהל מדור קליטת נוער במחלקת החינוך, התנועה הקיבוצית